

DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8559/2024-6-16>
УДК 332.1:004.9

Юхименко-Назарук Ірина Анатоліївна

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту,
декан факультету документальних комунікацій, менеджменту,
технологій та фізики,
Рівненський державний гуманітарний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2910-1169>

Олексієвець Тарас Іванович

кандидат історичних наук, доцент,
докторант кафедри економіки та управління бізнесом,
Рівненський державний гуманітарний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-3179-6018>

Матвій Іван Романович

аспірант кафедри економіки та управління бізнесом,
Рівненський державний гуманітарний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-3038-1727>

Шитов Володимир Миколайович

аспірант кафедри економіки та управління бізнесом,
Рівненський державний гуманітарний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-2789-9290>

ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ ТА МОНЕТИЗАЦІЯ ЦИФРОВИХ ПОСЛУГ В ЄС: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Стаття є дослідженням, у якій обґрунтовано взаємозв'язок між економічним потенціалом України та можливостями монетизації цифрових послуг в Європейському Союзі. Проаналізовано вплив технологічних інновацій на розвиток ІТ-сектора в Україні, а також досліджено різні моделі монетизації, що використовуються в ЄС, з метою адаптації їх до українського контексту. Основна увага приділяється законодавчим ініціативам, які регулюють цифровий ринок, та їхньому впливу на розвиток цифрової економіки в Україні. Результати дослідження підкреслюють значний потенціал України для інтеграції в європейський цифровий простір, що може сприяти економічному зростанню та підвищенню конкурентоспроможності країни. Мета статті полягає в аналізі економічного потенціалу України в контексті монетизації цифрових послуг, з акцентом на інтеграцію в європейський цифровий ринок. Досліджено вплив технологічних інновацій на розвиток ІТ-сектора, що є ключовим драйвером економічного зростання. Наукова новизна роботи полягає в систематизації моделей монетизації цифрових послуг, що використовуються в ЄС, та їх адаптації до українського контексту. Стаття також висвітлює роль законодавчих ініціатив, таких як GDPR, DSA та DMA, у формуванні умов для розвитку цифрового бізнесу. Практичне значення отриманих результатів полягає в розробці рекомендацій для українських ІТ-компаній щодо ефективної інтеграції в європейський ринок, що включає експорт ІТ-послуг, аутсорсинг, розвиток FinTech, а також залучення венчурного капіталу. Практичне значення дослідження полягає також у формулюванні рекомендацій для українських ІТ-компаній щодо оптимізації стратегій монетизації та адаптації до європейських умов. Стаття пропонує шляхи використання фінансових і інституційних ресурсів ЄС, таких як венчурний капітал, для підтримки і розвитку інноваційних проєктів. Основні висновки дослідження свідчать про значний потенціал України для інтеграції в європейський цифровий простір через впровадження інноваційних технологій та адаптацію до сучасних глобальних трендів, що може сприяти підвищенню конкурентоспроможності та економічного зростання країни. Подальші дослідження повинні зосередитися на глибшому аналізі механізмів монетизації цифрових послуг в ЄС та їх адаптації до українського ринку.

Ключові слова: цифровий ринок, технологічні інновації, монетизація, економічний потенціал, ІТ-послуги, споживач, інтернет-сервіси.

**Iryna Yukhimenko-Nazaruk, Taras Oleksiievets,
Ivan Matviiv, Volodymyr Shytov**
Rivne State University for the Humanities

ECONOMIC POTENTIAL OF UKRAINE AND MONETISATION OF DIGITAL SERVICES IN THE EU: INTERCONNECTION AND PROSPECTS

The article explores the relationship between Ukraine's economic potential and the opportunities for monetizing digital services within the European Union. It analyzes the impact of technological innovations on the development of the IT sector in Ukraine and examines various monetization models used in the EU, with the aim of adapting these models to the Ukrainian context. The study places significant emphasis on legislative initiatives regulating the digital market and their influence on the development of the digital economy in Ukraine. The findings highlight Ukraine's substantial potential for integration into the European digital space, which could drive economic growth and enhance the country's competitiveness. The aim of the article is to analyze Ukraine's economic potential in the context of digital service monetization, focusing on integration into the European digital market. The impact of technological innovations on the growth of the IT sector, a key driver of economic growth, is investigated. The scientific novelty of the work lies in the systematization of digital service monetization models used in the EU and their adaptation to the Ukrainian context. The article also highlights the role of legislative initiatives such as GDPR, DSA, and DMA in shaping conditions for digital business development. The practical significance of the findings includes the formulation of recommendations for Ukrainian IT companies on effectively integrating into the European market, including IT service export, outsourcing, FinTech development, and venture capital attraction. The study also provides insights into optimizing monetization strategies and adapting to European conditions, offering pathways for utilizing financial and institutional resources from the EU, such as venture capital, to support and develop innovative projects. The main conclusions of the research indicate Ukraine's significant potential for integrating into the European digital space through the implementation of innovative technologies and adaptation to contemporary global trends. This can contribute to enhancing competitiveness and economic growth in the country. Further research should focus on a deeper analysis of digital service monetization mechanisms in the EU and their adaptation to the Ukrainian market.

Keywords: digital market, technological innovations, monetization, economic potential, IT services, consumer, internet services.

Вступ. Економічний потенціал України в сучасних умовах характеризується динамічними змінами під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів, таких як глобалізація, технологічний прогрес та інтеграційні процеси. Одним із важливих аспектів розвитку національної економіки є адаптація до цифрових трансформацій, що стають ключовими драйверами економічного зростання в глобальному контексті. Європейський Союз демонструє успішні приклади монетизації цифрових послуг, що підкреслює необхідність інтеграції України в цей процес.

Монетизація цифрових послуг є стратегічним інструментом розвитку сучасних економік, оскільки сприяє ефективному використанню технологічних інновацій та підвищенню конкурентоспроможності держав на світовій арені. У контексті інтеграції України в європейський ринок, особливе значення набуває дослідження взаємозв'язку між економічним потенціалом України та можливостями монетизації цифрових послуг в ЄС. Вивчення цих перспектив дозволить розробити ефективні механізми для стимулювання економічного зростання та розвитку

цифрової економіки України на базі європейського досвіду [2, с. 148].

Матеріали та методи. Останні дослідження в рамках теми монетизації цифрових послуг та інтеграції України в цифровий простір ЄС зосереджуються на кількох ключових напрямках. Вчені активно досліджують процеси цифрової трансформації, її вплив на економічний розвиток, екологічну та соціальну сталість. Значну увагу приділено інтеграції України в єдиний цифровий ринок ЄС, вивчаються переваги цього процесу для української економіки. Крім того, дослідники аналізують роль цифрових фінансових послуг, розвиток цифрової економіки, маркетингові стратегії в цифровому середовищі, а також співпрацю України з ЄС у сфері цифрових технологій. Міжнародні праці зосереджуються на податкових аспектах цифрових послуг, ринках даних та можливостях монетизації цифрових товарів. Зокрема, Р.Т. Грень [1] розглядає аспекти інтеграції України в єдиний цифровий ринок ЄС. Т.І. Олешко, Н.В. Касьянова та С.Ф. Смерічевський [3] досліджують загальні аспекти розвитку цифрової економіки, тоді як А.Ю. Семенов (2024)

аналізує фінансові послуги в умовах цифровізації [4]. П. Яворський та ін. (2020) розглядають економічні переваги інтеграції в цифровий ринок ЄС.

Метою статті є аналіз економічного потенціалу України та можливостей монетизації цифрових послуг у ЄС, а також дослідження взаємозв'язку між цими процесами. Стаття спрямована на вивчення перспектив інтеграції українського ІТ-сектору та цифрової економіки в європейський ринок, з акцентом на використанні інноваційних технологій, механізмів монетизації цифрових послуг та потенціалу для стимулювання економічного зростання України через цифрову трансформацію.

Результати. Економічний потенціал України значною мірою залежить від розвитку ІТ-сектора та впровадження інновацій, що забезпечують її конкурентоспроможність на глобальному ринку. ІТ-індустрія є ключовим драйвером економічного зростання, стимулюючи як внутрішній ринок, так і інтеграцію країни у світову економіку. У 2022 році експорт ІТ-послуг перевищив 7 мільярдів доларів США, а українські компанії, як Grammarly, GitLab і Reface, стали відомими на світовому рівні. Інновації в ІТ, такі як штучний інтелект, інтернет речей, блокчейн та FinTech, відкривають нові можливості для стартапів і залучення інвестицій.

Цифрова економіка є однією з найбільш динамічних галузей розвитку в Європейському Союзі (ЄС). Цифрові послуги, що включають програмне забезпечення, платформи, інтернет-сервіси та мобільні додатки, активно впроваджуються як на рівні споживачів, так і в бізнесі. Монетизація цих послуг є ключовим аспектом їхньої сталості та розвитку, і в ЄС використовуються кілька основних моделей монетизації, кожна з яких має свої особливості. Крім того, важливу роль відіграють законодавчі ініціативи, зокрема Загальний регламент захисту даних (GDPR), що регулює використання персональних даних, а також політика ЄС, спрямована на підтримку цифрового бізнесу через акти Digital Services Act (DSA) та Digital Markets Act (DMA) [7, с. 16].

Європейський ринок цифрових послуг пропонує широкий спектр моделей монетизації, що дозволяють компаніям адаптуватися до різних потреб споживачів і забезпечувати прибутковість:

Модель підписок (subscription-based model). Модель підписок є однією з найпоширеніших і стабільних форм монетизації цифрових послуг у ЄС [8, с. 178]. Вона передбачає регулярні платежі за доступ до контенту або послуг, що надаються компанією. Цей підхід використовується в потокових платформах (Spotify, Netflix), новинних порталах (Financial Times, The Guardian) та багатьох хмарних сервісах (Microsoft 365, Google Workspace). Основною перевагою цієї моделі

є передбачуваність доходів, що дозволяє компаніям краще планувати свій розвиток. Водночас успішна реалізація цієї моделі потребує високої якості контенту або послуг, які здатні утримати клієнтів на довгостроковій основі [9, с. 100].

Freemium-модель. Freemium-модель широко використовується для залучення користувачів, пропонуючи безкоштовний базовий доступ до послуг з можливістю платного розширення функцій. Такі сервіси, як Dropbox, Slack або Zoom, використовують цю модель для того, щоб спочатку зацікавити аудиторію, а потім стимулювати її до платних підписок або покупок розширених функцій. Freemium дозволяє досягти широкого охоплення користувачів із мінімальними витратами на рекламу, але для її успішної реалізації важливо знайти баланс між корисністю безкоштовної версії і привабливістю платного контенту.

Модель, заснована на рекламі (ad-driven model). Модель монетизації на основі реклами є популярною серед безкоштовних цифрових сервісів. Ця модель дозволяє компаніям отримувати дохід за рахунок показу рекламних оголошень користувачам, використовуючи дані про їхні інтереси та поведінку в інтернеті. Соціальні медіа, такі як Facebook та Instagram, використовують цю модель для отримання значних прибутків, пропонуючи таргетовану рекламу завдяки збору та аналізу даних користувачів. Проте зростаючі вимоги до захисту конфіденційності даних у ЄС змушують компанії адаптувати свої рекламні стратегії відповідно до правил GDPR [10, с. 213–214].

Модель на основі даних (data-driven model). Ця модель полягає у використанні великих масивів даних для створення персоналізованих послуг або рішень. Аналітичні платформи, такі як Google Analytics, або платформи великих даних, які використовуються для оптимізації бізнес-процесів, спираються на збір і аналіз даних користувачів для отримання доходу. Модель на основі даних тісно пов'язана з принципами штучного інтелекту та машинного навчання, які дозволяють оптимізувати роботу цифрових послуг і підвищувати їхню ефективність. Однак її розвиток в ЄС обмежується вимогами GDPR щодо використання персональних даних [3, с. 84].

Слід зазначити, що загальний регламент захисту даних (GDPR), що набрав чинності в 2018 році, став ключовою законодавчою ініціативою, яка вплинула на розвиток цифрових послуг у ЄС. GDPR встановив суворі правила щодо збору, зберігання і використання персональних даних, що змусило багато цифрових компаній переглянути свої бізнес-моделі. Однією з основних вимог регламенту є необхідність отримання явної згоди користувачів на обробку їхніх даних, а також забезпечення права користувачів на видалення їхньої інформації.

GDPR стимулював розвиток нових підходів до монетизації цифрових послуг, зокрема моделей, що не вимагають інтенсивного використання персональних даних, таких як підписки чи freemium. Водночас регламент сприяв підвищенню рівня захисту споживачів, що позитивно вплинуло на довіру до цифрових послуг у ЄС. Впровадження GDPR також стимулювало розвиток нових технологій у сфері кібербезпеки та забезпечення конфіденційності даних, що є критично важливим для подальшого розвитку цифрової економіки [5, с. 142].

Важливо вказати, що Європейська Комісія активно працює над створенням сприятливого середовища для розвитку цифрового бізнесу в рамках своєї політики цифрової трансформації. Основними законодавчими актами, що мають вплинути на ринок цифрових послуг у найближчі роки, є Digital Services Act (DSA) та Digital Markets Act (DMA):

DSA спрямований на регулювання цифрових платформ та послуг в інтернеті, зокрема соціальних мереж, торгових майданчиків та пошукових систем. Основна мета цього акту полягає у забезпеченні безпечного середовища для споживачів, посиленні відповідальності платформ за незаконний контент та прозорості їхньої діяльності. DSA вимагає від платформ надавати чітку інформацію про свої бізнес-моделі та алгоритми, що використовуються для персоналізації контенту і реклами.

DMA спрямований на боротьбу з монопольним становищем великих цифрових гравців (так званих «gatekeepers»), які мають значний вплив на цифровий ринок ЄС. Цей акт встановлює чіткі правила для компаній, що контролюють великі платформи, щоб забезпечити рівні умови для всіх учасників ринку. DMA передбачає обмеження щодо використання даних користувачів для створення несправедливих конкурентних переваг, а також стимулює відкритість цифрових ринків [4, с. 212].

Україна перебуває на шляху активної інтеграції в європейський цифровий простір, що є важливим чинником її економічного розвитку та модернізації. Співпраця України з Європейським Союзом (ЄС) у цифровій сфері відкриває нові можливості для розвитку цифрових технологій, зокрема через доступ до сучасних рішень, правових рамок і спільних проєктів, що сприяють впровадженню інноваційних моделей управління та бізнесу. Потенційні вигоди від інтеграції у європейський цифровий ринок, вплив Угоди про асоціацію між Україною та ЄС на розвиток цифрової економіки, а також роль спільних проєктів, таких як «Цифровий порядок денний для України», є ключовими факторами у прискоренні цифровізації України.

Угода про асоціацію між Україною та ЄС, підписана у 2014 році, стала важливим інструментом для інтеграції України у європейський цифровий

простір. Один із ключових елементів цієї угоди – адаптація українського законодавства до стандартів ЄС у цифровій сфері, що сприяє розвитку цифрової економіки. В рамках Угоди про асоціацію Україна зобов'язалася впроваджувати європейські регуляторні практики у сферах електронної торгівлі, електронного урядування, захисту персональних даних та кібербезпеки [7, с. 21].

Одним із ключових напрямів співпраці між Україною та ЄС є реалізація спільних проєктів, спрямованих на розвиток цифрових технологій і інфраструктури. Одним із таких проєктів є «Цифровий порядок денний для України», який був ініційований у 2016 році з метою підтримки процесу цифрової трансформації в Україні [1, с. 27].

Монетизація українських цифрових послуг в ЄС базується на кількох ключових механізмах, що сприяють ефективній інтеграції українських ІТ-компаній у європейський ринок:

- експорт ІТ-послуг: українські компанії надають послуги з розробки програмного забезпечення, кібербезпеки, обробки даних та інших технологічних рішень європейським клієнтам. Ці послуги є основним джерелом доходу через довготривалі контракти з європейськими бізнесами.

- аутсорсинг і аутстафінг: Багато українських ІТ-компаній спеціалізуються на аутсорсингових послугах, виконуючи проєкти для європейських клієнтів. Аутстафінг дозволяє надавати кваліфікованих фахівців для тимчасової роботи на європейських ринках, що приносить прибуток від контрактів.

- інтеграція через платформи: багато українських стартапів, як-от Grammarly та Reface, використовують глобальні платформи для поширення своїх продуктів у ЄС, заробляючи через підписки, платні функції або рекламу.

- розвиток FinTech: українські компанії активно розвивають фінансові технології, що дозволяє надавати цифрові фінансові послуги в ЄС, зокрема платіжні системи, мобільний банкінг та інші рішення, які приносять прибуток через комісії та транзакційні збори.

- ліцензування та франчайзинг: деякі українські технологічні рішення ліцензуються європейськими компаніями, що дозволяє отримувати дохід через роялті або франчайзинг.

Ці механізми дозволяють українському ІТ-сектору не лише заробляти на європейських ринках, але й зміцнювати свою позицію як важливого гравця у глобальній цифровій економіці [5, с. 146–147].

Семеног А. Ю. вважає, що можливості залучення венчурного капіталу в ЄС включають активний розвиток стартап-екосистеми, що передбачає інтеграцію українських компаній в європейське інвестиційне середовище через співпрацю з європейськими інвесторами та венчурними фондами.

Це дозволяє стартапам отримувати фінансування для масштабування та інновацій. Участь у європейських акселераторах і інкубаторах сприяє підтримці стартапів в удосконаленні бізнес-моделей, доступу до мережі контактів та ресурсів, що прискорює комерціалізацію технологій і вихід на нові ринки [4, с. 258].

Слід також зауважити, що інвестиції у цифрові технології відіграють ключову роль в економічному розвитку України, сприяючи підвищенню продуктивності, ефективності бізнес-процесів і конкурентоспроможності на міжнародному ринку. Залучення інвестицій у цифрову інфраструктуру та IT-сектор стимулює зростання ВВП, створення робочих місць і розвиток нових бізнес-моделей, зокрема в індустрії цифрових послуг.

Підтримка інноваційних проєктів та стартапів у сфері цифрових послуг забезпечується як на державному рівні, так і через міжнародні програми, такі як Horizon Europe та EU4Digital. Ці ініціативи надають фінансування, експертну допомогу й доступ до глобальних ринків, що дозволяє українським стартапам розвивати інноваційні рішення та інтегруватися в європейський цифровий простір.

Висновки. Отже, Україна має значний потенціал для інтеграції в європейський цифровий ринок за рахунок впровадження інноваційних технологій та адаптації до сучасних трендів глобальної економіки. Досвід ЄС у монетизації цифрових послуг може стати важливим джерелом для розвитку відповідних національних стратегій, спрямованих на стимулювання економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності та ефективного використання цифрових ресурсів.

Тож, інтеграція України в європейський цифровий простір надає нові можливості для зміцнення її економічного потенціалу, але вимагає комплексного підходу до розвитку цифрових інфраструктур, підтримки інновацій та розробки ефективних механізмів регулювання цифрової економіки.

Перспективи подальших досліджень полягають у глибшому аналізі механізмів монетизації цифрових послуг в ЄС та їх адаптації до українського ринку. Особливо актуальним є вивчення інноваційних підходів, державної політики щодо цифровізації та можливостей співпраці України з ЄС у сфері цифрових технологій для підвищення економічної конкурентоспроможності.

Література:

1. Грень Р.Т. Інтеграція України в єдиний цифровий простір ЄС. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2023. Вип. 47. С. 25–29. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-47-5>
2. Нікітенко В.О., Метеленко Н.Г., Шапуров О.О. Концепція цифрової трансформації як чинник підтримки сталого екологічного, соціального та економічного розвитку. *Humanities Studies*. 2022. № 12 (89). С. 142–152. DOI: <https://doi.org/10.26661/hst-2022-12-89-16>
3. Олешко Т.І., Касьянова Н.В., Смерічевський С.Ф. та ін. *Цифрова економіка: підручник*. Київ : НАУ, 2022. 200 с.
4. Семенов А.Ю. *Цифрові фінансові послуги в умовах формування цифрової економіки: дис... д-ра екон. наук: 08.00.03; 08.00.08*. Суми, 2024. 789 с.
5. Слободяник А.М., Могилевська О.Ю., Романова Л.В., Салькова І. Ю. *Digital-маркетинг: теорія і практика: навчальний посібник*. Київ : КиМУ, 2022. 228 с.
6. Співпраця у сфері цифрової економіки. *Представництво України при Європейському Союзі*: веб-сайт. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobotnictvo/yediniy-cifrovij-rinok-yes> (дата звернення: 15.09.2024).
7. Яворський П., Таран С., Шепотило О., Гаманюк О. Інтеграція України у Єдиний цифровий ринок Європейського Союзу. Потенційні економічні переваги. Київ: ГО «Український центр європейської політики», 2020. 53 с.
8. Kofler G., Sinnig J. Equalization Taxes and the EU's 'Digital Services Tax'. *Intertax*. 2019. Vol. 47. Is. 2. P. 176–200.
9. Castane G.G., Martinez A., Ramadan Q., Gkika Z., Panagiotis M., Vyhmeister E. Market Analysis of a Data Platform in the European Data Ecosystem. *IFIP Advances in Information and Communication Technology Artificial Intelligence Applications and Innovations. AIAI 2024 IFIP WG 12.5 International Workshops*. 2024. Vol. 715. P. 94–108.
10. Spiekermann M. Data marketplaces: trends and monetisation of data goods. *Intereconomics*. 2019. Vol. 54 (4). P. 208–216.

References:

1. Hren R. T. (2023) Intehratsiia Ukrainy v yedyni tsyfrovoyi prostir Yes [Ukraine's integration into the EU's single digital space]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo – Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: International economic relations and the world economy*, no. 47, pp. 25–29. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-47-5>
2. Nikitenko V. O., Metelenko N. H., & Shapurov O. O. (2022) Kontsepsiia tsyfrovoyi transformatsii yak chynnyk pidtrymky staloho ekolohichnoho, sotsialnoho ta ekonomichnoho rozvytku [The concept of digital transformation as a factor in supporting sustainable environmental, social, and economic development]. *Humanities Studies*, no. 12 (89), pp. 142–152. DOI: <https://doi.org/10.26661/hst-2022-12-89-16>
3. Oleshko T. I., Kasyanova N. V., & Smerichevskiy S. F. (2022) *Tsyfrova ekonomika* [Digital economy]: pidruchnyk. Kyiv: NAU. (in Ukrainian)

4. Semenoh A. Yu. (2024) *Tsyfrovi finansovi posluhy v umovakh formuvannia tsyfrovoi ekonomiky* [Digital financial services in the context of the formation of the digital economy]: doctoral dissertation. Sumy. (in Ukrainian)
5. Slobodianyuk A. M., Mohylevska O. Yu., Romanova L. V., & Salkova I. Yu. (2022) *Digital-marketynh: teoriia i praktyka* [Digital marketing: theory and practice]: navchalnyi posibnyk. Kyiv: KiMU. (in Ukrainian)
6. Spivpratsia u sferi tsyfrovoi ekonomiky [Cooperation in the field of digital economy]. (2024) Predstavnytstvo Ukrainy pry Yevropeiskomu Soiuzi [Embassy of Ukraine to the European Union]. Available at: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobitnictvo/yedynij-cifrovij-rinok-yes> (accessed September 15, 2024).
7. Yavorskyi P., Taran S., Shepotylo O., & Hamaniuk O. (2020) *Intehratsiia Ukrainy u Yedynyi tsyfrovyi rynek Yevropeiskoho Soiuzu. Potentsiini ekonomichni perevahy* [Ukraine's integration into the EU Single Digital Market. Potential economic benefits]. Kyiv: HO «Ukrainskyi tsentr yevropeiskoi polityky». (in Ukrainian)
8. Kofler G., & Sinnig J. (2019) Equalization taxes and the EU's 'Digital Services Tax'. *Intertax*, no. 47 (2), pp. 176–200.
9. Castane G. G., Martinez A., Ramadan Q., Gkika Z., Panagiotis M., & Vyhmeister E. (2024) *IFIP Advances in Information and Communication Technology Artificial Intelligence Applications and Innovations. AIAI 2024 IFIP WG 12.5 International Workshops*, no. 715, pp. 94–108.
10. Spiekermann M. (2019) Data marketplaces: Trends and monetisation of data goods. *Intereconomics*, no. 54 (4), pp. 208–216.

Стаття надійшла до редакції 18.09.2024 р.